

Kliimaministri määruse „Ohtlike ainete kasutamise seotud auditi koostamise toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Kliimaministri määrusega „Ohtlike ainete kasutamise seotud auditi koostamise toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ (edaspidi ka *TAT*) reguleeritakse toetuse andmise tingimusi „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“, erieesmärgi nr 6 „Ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ meetme 21.2.4.1 „Ringmajanduse korraldamine“ sekkumises nr 21.2.4.15 „Ringlussevõtu võimekuse tõstmine ja ohutu materjaliringluse tagamine“ ohtlike ainete kasutamise seotud auditi koostamiseks.

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvuspoliitika ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi ühendmäärus) § 41 lõikega 1.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi keskkonnakorralduse ja kiirguse osakonna nõunik Liina Tarkus (e-post liina.tarkus@kliimaministeerium.ee, tel 626 0745) ja finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Riigiabi reeglite kohase sisendi andis SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk. Keeletoimetaja oli Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Aili Sandre (aili.sandre@just.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 10 peatükist, mis on liigendatud 28 paragrahviks. Peatükid on järgmised:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Nõuded taotlejale ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine
5. Taotluse menetlemine
6. Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine
7. Toetuse saaja õigused ja kohustused
8. Aruannete esitamine
9. Toetuse maksmise tingimused
10. Finantskorrektsioonid ja vaided

Eelnõu 1. peatükis kirjeldatakse üldsätteid.

Toetatav tegevus panustab „Eesti 2035“ pikaajalisse strateegilisse sihti „Eestis on tugev, uuendusmeelne ja teadmispõhine ning vastutustundlik majandus“, viies Eestis ellu ÜRO üleilmseid kestliku arengu eesmärgi „12.5. Vähendada 2030. aastaks vältimise, vähendamise, ringlussevõtu ja taaskasutamisega oluliselt jäätmete teket“ ning „12.4.¹ Saavutada 2020. aastaks kemikaalide ja kõikide jäätmete keskkonnaohutu käitlemine kooskõlas

¹ 2019. aastal avaldatud ÜRO keskkonnaprogrammi Üleilmne kemikaaliohutuse aruanne II <https://www.unep.org/resources/report/global-chemicals-outlook-ii-legacies-innovative-solutions> toob välja, et 2020. a seatud eesmärki ei saavutatud. 2023. a sügisel võeti vastu uus Globaalne kemikaalide raamistik <https://www.chemicalsframework.org/>, mis on vabatahtlik lepe, mille eesmärgid panustavad edasi ÜRO kestliku arengu eesmärgi 12.4 saavutamisse.

kokkulepitud rahvusvaheliste raamistikega kogu nende elutsükli jooksul ning vähendada oluliselt nende sattumist õhku, vette ja pinnasesse, et viia miinimumini nende negatiivne mõju inimese tervisele ja keskkonnale“.

Paragrahvi 1 lõige 1 kirjeldab, millist poliitikaeesmärki aitab määrus saavutada.

Määruse tegevus on kooskõlas Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavaga perioodiks 2021–2027. Rakenduskava prioriteedi „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi „Ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ sekkumine „Jäätmete ringlussevõtt ja ohutu materjaliringlus“ toetab ettevõtete ohtlike ainete auditite tegemist ning selle põhjal investeeringute tegemist. Rakenduskavas on mainitud sekkumise all kirjeldatud, et ringlussevõtu eelduseks on jäätmete kogumise taristu ning ohtlike ainete tuvastamine ja käitlemisvõimekuse toetamine. Ohutu materjaliringluse tagamiseks tuleb edendada tootearendust ohtlike ainete asendamiseks tootmisprotsessides ja toodetes.

Toetavad tegevused on kooskõlas riigi jäätmekava 2023-2028“ peatükiga 3.2.

Jäätmeteks muutunud tooted või nende osad/materjalid on väärtuslik toore uue toote valmistamiseks, st jäätmete ringlussevõttu tuleb vaadata laiemalt ehk see on eelkõige materjaliringlus. Toodete lihtsaks ringlussevõtuks peavad need olema vastavalt disainitud.

Ringlussevõtu eelduseks on vastavate kogumisvõimekuste loomise toetamine ja lisaks on vajalik parandada jäätmekäitluses ohtlike ainete tuvastamise ja käitlemise võimekust, et tagada ohutu materjaliringlus. Teadlikkuse tõstmine selles valdkonnas on väga oluline tagamaks meile kõigile ohutum keskkond. Selle saavutamiseks on suurima mõjuga tegevuseks tootearenduse soodustamine ja toetamine ohtlike ainete kasutuse vähendamiseks, mistõttu on oluline riigil välja töötada meetmed ja suunata sellesse valdkonda ka investeeringud. See tähendab, et tuleb edendada tootearendust ohtlike ainete asendamiseks tootmisprotsessides ja toodetes. Lisaks tuleb toetada tootmisettevõtteid, kes vähendavad oma tootmises ohtlike kemikaalide kasutust asendades need vähem ohtlikega. Ohutul materjaliringlusel on oma roll ka kliimaeesmärkide saavutamisele kaasaaitamisel. Jäätmete ringlussevõtt on üheks oluliseks komponendiks KHG-de heite vähendamisel. Eesmärkide saavutamisele kaasa aitamiseks tuleb suurendada kohalike ressursside väärimist, tagades samal ajal kohalike ressursside jätkusuutliku ja kliimamõjusid ning elurikkuse mõjusid arvestava kasutuse. See omakorda tõhustab loodusressursside kasutamist ja aitab vähendada jäätmete teket.

Toetatav tegevus aitab saavutada Euroopa Liidu (edaspidi EL) ringmajanduse tegevuskava eesmärki kiirendada majanduse ümberkorraldamiseks tehtavaid muudatusi, mis on ette nähtud Euroopa roheline kokkulepega. Täpsemalt aitab toetus panustada ka ELi kestlikkust toetava kemikaalistrateegia² selliste eesmärkide täitmisesse nagu ohutuks ja keskkonnasäästlikuks kavandatud ainete, materjalide ja toodete väljatöötamine ja kasutamine; probleemsete ainete sisalduse minimeerimine toodetes ning investeeringud kestlikesse uuendustesse, mille abil saab jäätmevood saastest puhastada ja suurendada ohutut ringlussevõttu.

Ohutu materjaliringluse edendamine on oluline, et suurendada materjali hulka, mis ei sisalda ringlussevõttu takistavaid ohtlikke aineid. Selle saavutamiseks on oluline toetada ettevõtteid ELi kestlikkust toetavast kemikaalistrateegiast tulenevate suundade rakendamisel. Oluline on edendada ELi kestlikkust toetava kemikaalistrateegia raames loodud kestlikuks ja ohutuks kavandatud ainete, materjalide ja toodete väljatöötamise raamistiku kasutamist. Lisaks kehtivad ohtlike ainete tuvastamise ja asendamise edendamiseks erinevad ELi ja riigisisised nõuded, mille tõhus täitmine aitab kaasa ohutu materjaliringluse edendamisele. Näiteks on jäätmeseaduse § 21¹ lõike 1 kohaselt kohustus materjalides ja toodetes ohtlike ainete sisalduse

²Euroopa Liidu kestlikkust toetav kemikaalistrateegia <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A667%3AFIN>.

vähendamise soodustamiseks esitada REACH-määruse³ artikli 3 punktis 33 määratletud toote tarnijal Euroopa Kemikaaliameti andmebaasi nimetatud määruse artikli 33 lõikes 1 nõutud teave. Lisaks on kemikaaliseaduse § 9 alusel majandus- ja kutsetegevuse raames ohtlikke aineid käsitleval isikul kohustus pidada arvestust käideldavate ohtlike kemikaalide üle. Kuna ohtlike ainetega seotud investeeringuvajadused ja võimalused võivad olla ettevõtete tegevusvaldkonna järgi väga erinevad, peab investeeringuvajaduse selgitamiseks kõigepealt olema tehtud audit, mis aitab välja tuua ettevõtte tegevusvaldkonnast lähtuvalt probleeme ja kitsaskohti ning leida neile sobivad lahendused. Kui auditid on tehtud, on võimalik ettevõtetel neis pakutavaid investeeringulahendusi rakendada asuda.

Paragrahvi 1 lõige 2 kirjeldab, millise programmi raames toetust eraldatakse ning millist tegevust meede aitab saavutada.

Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist riigi eelarvestrateegia 2024–2027 keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi meetme „Ringmajanduse korraldamine“ tegevuste „Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine“ ning „Tööstusheite ja kemikaalipoliitika kujundamine“ tulemuste saavutamiseks.

Keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi peamiseks strateegiliseks aluseks on Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030, millega on määratletud pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes keskkonna valdkonna seostest majandus ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjust ümbritsevale looduskeskkonnale, elurikkusele ja inimesele. Programm arvestab nii keskkonnastrateegias, keskkonnavaldkonda puudutavates poliitika põhialustes ja muudes keskkonnateemalistes arengukavades kavandatud eesmärgi.

Programmi tegevused panustavad arengustrateegia „Eesti 2035“ sihtidesse: inimene, ühiskond, majandus, elukeskkond ja riigivalitsemine. Strateegilised alused, millele programm tugineb, on ümberkujundamisel. Programmi elluviimine panustab ka ülemaailmsete kestliku arengu 2030. aastaks seatud eesmärkide (SDG) ja 2030 Kestliku arengu tegevuskava täitmisse.

Käesoleva määruse valdkondlikud arengusuunad tulenevad riigi jäätmekavast 2023-2028. Kinnitatud riigi jäätmekavas 2023–2028 pannakse paika üldised suunad, kuhu järgnevatel aastatel jäätmemajanduses on vajalik liikuda. Jäätmekava alusel suunatakse ka erinevaid toetusi ringmajanduse edendamiseks. Uues jäätmekavas pööratakse tähelepanu sellele, kui palju ja kuidas tarbitakse ning keskendutakse teadlikumale tootmisele ja tarbimisele, et tervikuna vähendada jäätmete teket ning soodustada korduskasutust. Jäätmevaldkonnas tuleb tagada jäätmete efektiivne liigiti kogumine ja ohutu ringlussevõtt ning vähendada jäätmekäitluse mõju elu- ja looduskeskkonnale.

Lõige 3 täpsustab, et toetatavate tegevuste valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja meetodid vastavad Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-le 7.

Seirekomisjoni poolt 31.05.2022 kinnitatud, muudetud 12.04.2023 ja 16.05.2024 „Läbivad valikukriteeriumid, mida kohaldatakse kõikidele ühtekuuluvuspoliitika 2021-2027 rakenduskava poliitikaeesmärkidele ning nende raames toetatavatele meetmetele“ punkti 3 kohaselt vastavaks tunnustatud projektid hinnatakse viie kriteeriumi lõikes. Need on järgmised:

1. projekti koostöela valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele;
2. projekti põhjendus;
3. projekti kuluefektiivsus;
4. toetuse taotleja suutlikkus projekti ellu viia;

³ Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32006R1907>.

5. projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega.

Nimetatud nõude täitmisega seotud detailne info tuuakse välja määruse paragrahvis 17 lõikes 2. Kliimaministeeriumi moodustamisega ei planeerita eraldi riiklikku keskkonna valdkondlikku arengukava (edaspidi *KEVAD*). Seirekomisjoni poolt kinnitatud esimese valikukriteeriumi „projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega“ täitmise tagab valdkondliku arengu sihtide seadmisel vastava valdkonna strateegiline arengu dokument (nt riigi jäätmekava 2023-2028) ning toetuse panustamine Eesti 2035 sihti. Pärast Kliimaministeeriumi moodustamist hakati koostama ministeeriumi terviklikku strateegilist vaadet, mille tulemusena moodustati kaks tulemusvaldkonda: 1) kliima, energeetika ja elurikkus; 2) elukeskkond, liikuvus ja merendus. Kliima, elurikkuse, kiirguse ja välisõhu teemad on kliima, energeetika ja elurikkuse tulemusvaldkonnas. Ringmajanduse, jäätmete, mere ja vee teemad on elukeskkonna, liikuvuse ja merenduse tulemusvaldkonnas. Ruumiandmed ja maa korralduse teemad liikusid Kliimaministeeriumi moodustamisel Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse. Veel ei ole otsustatud, millised uued riiklikud (valdkondade ülesed) arengukavad Kliimaministeeriumi teemasid katma hakkavad ja millal uusi riiklikke arengukavasid koostama hakatakse.

Toetuste planeerimisel ja andmisel lähtutakse valdkondliku arengu tagamisel Eesti 2035 riigi eelarvestrateegia 2024–2027 keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi kooskõlast Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega (määruses on need toodud § 3 lõigetes 4 ja 5 ning panustamist hinnatakse määruse § 17 lõike 2 punktis 5) ja rakenduskavas toodud erieesmärgi ning poliitikaeesmärgi saavutamiseks riigi jäätmekavast 2023-2028 (panustamist hinnatakse määruse § 17 lõike 2 punktis 1). Eesti 2035 arengukava koostamisse kaasati laiem avalikkus läbi arvamusrännaku formaadi, kus kõigil huvilistel oli võimalus üleriigilise strateegia kujundamisel kaasa rääkida. Lisaks tutvustati plaanitavaid rakenduskava kohaseid sekkumisi 2022. aasta sügisel suuremates linnades üle Eesti.

Paragrahvi 2 punktides 1 kuni 11 on defineeritud määruses kasutatud terminid. Ohtlike ainete mõiste selgitamisel on kasutatud kemikaaliseaduse § 3 lõikes 2 määratletud ohtlike kemikaalide mõistet, mis on defineeritud klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise määruse (EÜ) nr 1272/2008 ehk CLP-määruse⁴ kaudu. Tähtis on märkida, et olulised on aine omadused, mitte selle kogus. Ohtlikud ained võivad oma omaduste tõttu kahjustada tervist, keskkonda või vara. Määruses kasutatavate terminite puhul on oluline täiendavalt selgitada, et toetust antakse auditile, mille nimetus on ohtlike ainete kasutamise seotud audit, kuid auditi täpsem fookus ja sisu võib ettevõtete tegevusvaldkonna tõttu oluliselt erineda. Üldistatult võib seda auditit nimetada ka kemikaaliauditiks. Määruses ning auditi metoodilises juhendis on kasutatud mõistet *ohtlikud ained*, kuna see on kooskõlas valdkonda reguleerivates ELi õigusaktides sätestatud mõistetega. Audiitorite koolitus ohtlike ainete kasutamise seotud auditite tegemiseks toimub kliimaministri käskkirja nr 361 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2023–2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine ringmajanduse alase teavituste ja koolituste läbiviimiseks ning lahenduste rakendamiseks“ kaudu. Auditi metoodilise juhendi „Nõuded ohtlike ainete kasutamise seotud auditile“ lõplik versioon töötatakse välja koostöös rakendusüksusega ning ohutu materjaliringluse toetusmeetme töörühmaga. Metoodiline juhend lähtub muuhulgas Euroopa Komisjoni teatises „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia. Mürgivaba keskkonna loomise suunas (COM(2020) 667)“ välja toodud suundadest, näiteks ohutuks ja kestlikuks kavandatud ainete, materjalide ja toodete väljatöötamise raamistikust. Auditi metoodilise juhendi keskpunktis on ohutu materjaliringluse investeringuvajaduste väljaselgitamine, lähtuvalt ELi kestlikkust toetava kemikaalistrateegia suundadest. Lõplik

⁴ Klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise määruse (EÜ) nr 1272/2008 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008R1272>.

metoodiline juhend avalikustatakse Keskkonnainvesteeringute Keskuse koduleheküljel enne toetuse taotlusvooru avanemist.

Paragrahvis 3 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ning seatakse oodatav tulemus.

Lõige 1 sõnastab toetuse andmise eesmärgi, määramata täpselt toetatavat tegevust. Meetme üldine eesmärk on suurendada Eestis ringlusse võetava materjali hulka, vähendades materjalides ja toodetes selliste ainete sisaldust, mis takistavad hiljem materjalide ringlussevõttu (ohutu materjaliringluse edendamine). See tähendab ohtlike ainete asendamist selliste ainetega, millel puudub või on vähenenud keskkonnamõju.

Rohelise ning jätkusuutliku ringmajandusega Euroopa loomisel on väga oluline roll kemikaalidel, mis on vähese süsinikdioksiidiheitega, saastevaba ning energia- ja ressursitõhusate tehnoloogiate, materjalide ja toodete üheks alusteguriks. Sellest tulenevalt võttis Euroopa Komisjon roheline kokkuleppe raames ning nullsaaste eesmärgi saavutamiseks 14. oktoobril 2020. aastal vastu kestlikkust toetava Kemikaalistrateegia, mille eesmärk on kaitsta kodanikke ja keskkonda paremini kahjulike kemikaalide eest ning edendada innovatsiooni, soodustades ohutumate ja keskkonnahoidlikumate kemikaalide kasutamist. Strateegia kohaselt on ringmajanduse põhimõtete rakendamiseks ning erinevate materjalide ümbertöötlemise ja taaskasutamise hõlbustamiseks oluline asendada või vähendada ohtlike kemikaalide ja muude lisaainete sisaldust materjalides ja toodetes.

Ohutu materjaliringluse edendamiseks on oluline toetada Eesti ettevõtete konkurentsivõimet ja uuendustööd, et tagada kooskõla ELi kemikaalistrateegiast tulenevate uute algatuste ja suundadega ning teiste ELi rohelepe algatustega ja rahvusvaheliste arengutega. Sellised ELi tasandi arengusuunad toetavad tervikuna ohutu materjaliringluse poole liikumist, kuid nõuavad samas ettevõtelt ka uusi lähenemisi. Näiteks ELi tasandil tuleb lähiaastatel tööstusheite direktiivi muudatusega seoses ettevõtetele suuremat tähelepanu pöörata kohustusele leida kasutatavatele ohtlikele ainetele asendusi ning ELi kestlike toodete määruse järgi hakkab digitaalsetel tootepassidel olema teave probleemsete ainete kohta. Lisaks on Euroopa Komisjon välja töötanud põhimõtted selle kohta, millised on olulised kasutusala⁵, kus erandina on tulevikus lubatud selliste ohtlike ainete kasutus, mida mujal piiratakse. Samuti on Euroopa Komisjon ELi kemikaalistrateegia põhjal välja töötanud ohutuks ja kestlikuks kavandatud kemikaalide ja materjalide kontseptsiooni raamistiku.⁶

ELi uute lisanduvate poliitikasuundade tõttu on ohutu materjaliringluse kontseptsiooni edendamisel Eesti ettevõtete toetamine oluline. Tagada tuleb kemikaalide, materjalide, toodete ja tehnoloogiate areng, mis võimaldavad kiirendada üleminekut ringmajandusele (tagades kestlikud ja ringlusse võetavad materjalid) ja hoida ära kahju inimeste tervisele ja keskkonnale kogu materjali elutsükli jooksul. Seetõttu peab määrusekohane tegevus soodustama ohtlike ainete kasutamise ja asendamise analüüside tegemist ettevõtetes.

Ohtlike ainete vähendamist materjalides näevad ette mitmed strateegiad ja arengudokumendid. Eesti riigi pikaajaline arengustrateegia „Eesti 2035“ näeb ette, et aastaks 2050 on Eesti konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega kliimanutraalne riik, kus on tagatud kvaliteetne ja liigirikas elukeskkond ning valmisolek ja võime kliimamuutuste põhjustatud ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada.

⁵Euroopa Komisjoni pressiteade oluliste kasutusalaade kontseptsiooni väljatöötamise teemal
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_2151.

⁶Euroopa Komisjoni senine töö ohutuks ja kestlikuks kavandatud kemikaalide ja materjalide raamistiku teemal
https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/industrial-research-and-innovation/key-enabling-technologies/chemicals-and-advanced-materials/safe-and-sustainable-design_en.

Eesmärkide saavutamiseks tuleb suurendada materjalide ringlussevõttu ja teisese toorme kasutust, soodustades keskkonnakestlike tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtmist.

Kestliku ja teadliku tootmise, jäätmetekke vältimise, ohutu materjaliringluse ning jäätmekäitlusest tulenevate mõjude vähendamise inimesele ja keskkonnale toob eesmärkidena välja ka Riigi jäätmekava 2023–2028. Näiteks tuleb jäätmekava kohaselt parandada jäätmekäitluses ohtlike ainete tuvastamise ja käitlemise võimekust, et tagada ohutu materjaliringlus. Riigi jäätmekava toob veel välja, et teadlikkuse tõstmine selles valdkonnas on väga oluline tagamaks meile kõigile ohutum keskkond. Selle saavutamiseks on suurima mõjuga tegevuseks tootearenduse soodustamine ja toetamine ohtlike ainete kasutuse vähendamiseks, mistõttu on oluline riigil välja töötada meetmed ja suunata sellesse valdkonda ka investeeringud. See tähendab, et tuleb edendada tootearendust ohtlike ainete asendamiseks tootmisprotsessides ja toodetes. Lisaks tuleb toetada tootmisettevõtteid, kes vähendavad oma tootmises ohtlike kemikaalide kasutust asendades need vähem ohtlikega. Seega on toetusmeede oluline ka Riigi jäätmekava täitmiseks. Strateegilises vaates teema kajastatud ka „Rahvastiku tervise arengukavas 2020–2030“. See arengukava toob kemikaalide ohutuse ja riskide vähendamise prioriteetidena sekkumiste puhul välja ohtlike kemikaalide ohutumate alternatiividega asendamise ja parima tehnoloogia kasutamise soodustamise ning tootearendust ja innovatsiooni soodustavate võimaluste analüüsimise.

Lõikes 3 kirjeldatakse meetme nimekirja väljundnäitajasse panustamist.

Näitajate sisu ja aruandluse tingimused on detailselt kirjeldatud perioodi 2021–2027 näitajate metoodikas.

Perioodi 2021–2027 rakenduskava väljundnäitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase ja aasta	2024 vahesiht -tase	2029 sihttase (minimaalne)	Selgitav teave
Ringmajanduses toetatavad ettevõtjad (ettevõtjad)	Ei kohaldu	0	5	Rahalist toetust saanud unikaalsete ettevõtete arv. Näitajasse arvestatakse kõiki ettevõtjaid konkurentsiseaduse järgi, kes saavad rahalist toetust PO2 erieesmärk (vi) tasandil. Ettevõtjad registreeritakse projektide tasandil ja sisestatakse SFOSi. Ettevõtja käesoleva näitaja tähenduses on äriühing, füüsilisest isikust ettevõtja või muu majandus- või kutsetegevuses osalev isik või juriidiliseks isikuks mitteolev ühendus või ettevõtja huvides tegutsev isik. Kui riik, kohaliku omavalitsuse üksus, avalik-õiguslik juriidiline isik või muu haldusülesandeid täitev isik osaleb kaubaturul, loetakse teda käesoleva näitaja arevstamisel ettevõtjaks. Saavutustaset raporteeritakse pärast projekti tegevuste lõpetamist lõpparuandega.

Kuna tegu on uue toetusmeetmega, mida eelmisel struktuurivahendite perioodil ei rakendatud, siis on ette nähtud, et aastaks 2029 peab olema vähemalt viis ettevõtet saanud meetmest toetust auditi tegemiseks. Märtsis 2024 saatis Keskkonnainvesteeringute Keskus toetusmeetme võimalikule sihtrühmale küsimustiku ohutu materjaliringluse auditi ja investeeringute huvi ja vajaduse väljaselgitamiseks. Valikvastustega küsimustik saadeti erialaliitudele palvega see oma liikmetele edastada ning eraldi ka keskkonnakompleksloaga ettevõtetele. Küsimustikule laekus 28 vastust. Vastanustest 18 märkisid, et ohtlike ainete audit oleks nende ettevõttes kasulik. Samas ei ole teada, kui palju ettevõtteid realselt ohtlike ainete auditi tegemiseks toetust taotlema tuleb. Ohtlike ainete asendamisega seotud tegevuste puhul märkis 15 ettevõtet, et näevad võimalikku investeeringuvajadust. Ohtlike ainete tuvastamise ja asendamise teemaline toetusmeede on võimaliku sihtrühma jaoks uudne ning sihtrühmalt tagasiside kogumine ei ole andnud ühest selget arusaama võimaliku taotlejate arvu kohta. Seega ei ole praeguses etapis võimalik hinnata ka seda, kui paljud ettevõtted pärast ohtlike ainete auditi tegemist soovivad investeeringumeetmest toetust taotlema tulla. Seetõttu on hinnanguline sihttase aastaks 2029 minimaalselt toetada viit ettevõtet ohtlike ainete seotud auditi tegemisel.

Kuna ohtlike ainete auditi maksumuse puhul ei ole võimalik aluseks võtta juba välja töötatud ettevõtete ressursitõhususe auditi ühikhinna maksumust, siis ei ole praegu võimalik hinnata auditite maksumust. Siiski tõi meetme sihtrühm töörühma kohtumisel välja, et auditi maksumus hakkab oluliselt sõltuma ka sellest, kui kaugele lähevad auditi tegevused. Näiteks, kui auditist selgub, et ettevõtte kasutab ohtlikke aineid, mida oleks võimalik asendada, siis asenduseks sobilike alternatiivide otsimisel auditi käigus võib audit väga mahukaks ja kulukaks kujuneda.

Samas on selle sekkumise raames planeeritud ka investeeringumeede, mis aitab auditi soovitud tulnud investeeringuid teha. Koostöö sihtrühmaga on näidanud, et huvi ja valmisolek ohtlike ainetega seotud auditi soovitud põhjal hiljem investeeringuid teha on olemas. Siiski on oluline välja tuua, et ka ohtlike ainete auditi tegemine ilma sellele järgneva toetusmeetme abil tehtava investeeringuta saab olla vajalikuks panuseks ringmajanduse korraldamise, mille osa on ohutu materjaliringluse edendamine. Ohtlike ainetega seotud auditid saavad ka eraldiseisvalt olla ettevõtete jaoks väärtuslikuks sisendiks ringmajandust edendavate otsuste tegemisel.

Pärast toetusmeetme avamist, kui on täpsemalt teada reaalne taotlejate huvi ja auditite maksumus, on võimalik toetatavate ettevõtjate näitajat näitajate metoodikas suurendada. Kuigi auditite kogumaksumuseks on planeeritud praegu 1 043 204 eurot, on vajaduse korral võimalik eelarve suunata kõnealusel sekkumises ringi, kui selgub, et ettevõtete huvi toetusmeetme vastu on liiga kesine.

Lõigetes 3 ja 4 kirjeldatakse „Eesti 2035“ sihti, millesse määruses kirjeldatud toetatav tegevus panustab. Toetatavates projektides arvestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706), artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid. Toetatavate projektide tegevused aitavad kaasa Riigikogu 12. mai 2021. a otsusega heaks kiidetud Eesti pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi „Eesti 2035“) aluspõhimõtete hoidmisele ning sihi „Majandus – Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja selle alamsihi „Eesti majandus on vastutustundlik inimeste ja looduse suhtes“ eesmärkide saavutamisele.

Kliima ja keskkonnahoid on olulise tähtsusega, sest toetatavad tegevused panustavad ringmajandusele ülemineku edendamisele. Toetuse andmise üldine eesmärk on suurendada Eestis ringluse võetava materjali hulka ning toetuse abil tehtavad auditid loovad eeldused ringlussevõttu takistavate ohtlike ainete asendamiseks toodetes/materjalides. Auditi koostamisega luuakse eeldused ettevõtete arendustegevusteks ohtlike ainete asendamiseks. Projekt panustab „Eesti 2035“ näitajatesse „ringleva materjali määr“. Näitaja on ka valitsuse tegevusprogrammi mõõdik. Näitab ringselt kasutatud materjali osatähtsust kogu materjalikasutuses. Info sihi ja näitaja kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOSi). Mainitud Eesti 2035 näitajasse panustab sekkumine tervikuna, kuna selle eesmärk on luua võimalused materjaliringluse suurendamiseks, tagades ohtlike ainete asendamise/tuvastamine materjalides. Rakendusüksus märgib SFOSis määrusele vastava projekti näitajasse panustajaks.

Võrdsed võimalused. Toetatavad tegevused (toetatakse ohtlike ainete kasutamisega seotud auditi tegemist) ei ole oma iseloomu tõttu seotud horisontaalse põhimõttega „võrdsed võimalused“. Projekti elluviimisel, sh projekti teavitustegevustes, järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigusi.

Sooline võrdõiguslikkus. Toetatavatel tegevustel (toetatakse ohtlike ainete kasutamisega seotud auditi tegemist) puudub puutumus horisontaalse põhimõttega „sooline võrdõiguslikkus“ tegevuste iseloomu tõttu. Projekti elluviimisel, sh projekti teavitustegevustes, järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigusi.

Ligipääsetavus. Toetatavatel tegevustel (toetatakse ohtlike ainete kasutamisega seotud auditi tegemist) puudub puutumus horisontaalse põhimõttega „ligipääsetavus“ tegevuste iseloomu

tõttu. Projekti elluviimisel, sh projekti teavitustegevustes, järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigusi.

Regionaalarengu eesmärged peetakse silmas meetme rakendamisel. Perioodi 2021–2027 raames on Kliimaministeeriumi ja Vabariigi Valitsuse ühine eesmärk tagada, et vähemalt 40% ettevõtlustoetustest läheb väljaspoole Tallinna ja Tartu regioone, toetades sellega Eesti majanduse regionaalset tasakaalustamist ja keskkonnasõbralikku arengut. Eelmisel struktuurivahendite perioodil sellist toetusmeetet ei olnud, mis toetaks ettevõtetes ohtlike ainete auditi tegemist. Kuid eelneva perioodi sarnase toetusmeetme andmestikust (allikas: Struktuuritoetuse registri aruandlussüsteem) nähtub, et ressursiauditi (mis võiks olla sobivaks võrdluseks ohtlike ainete auditile) toetused jagunesid maakondadesse valdavalt korrelatsioonis töötleva ja mäetööstuse ettevõtete arvuga maakonnas (v.a Harju- ja Ida-Virumaal) ning Harjumaal ja Tartumaal ettevõtjate toetatud projektide arv ja toetusmaht jäid 40% piiresse kõigist toetatud projektidest ja kogu toetusmahust. Seega võib hinnata, et täiendavate regionaalsete sekkumiste rakendamine ei ole otseselt vajalik. Märtsis 2024, konsulteeriti ohtlike ainete auditi toetusmeetme võimaliku sihtrühmaga küsimustiku kaudu, et selgitada nende huvi ja vajadusi sellise auditi ja hiljem investeeringute teemal. Selle küsimustiku vastustest ei selgunud ka eri regioonide eristamise vajadus. Küsimustik oli üle-eestiline, kuna toetuse sihtrühma kuuluvad ettevõtted võivad asuda kõigis Eesti regioonides.

Projekt panustab „Eesti 2035“ näitajatesse „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“. Info sihi ja näitaja kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOS). Osa toetustest suunatakse ka Harjumaale, need projektid sellesse näitajasse ei panusta.

Paragrahvi 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatakse määruse rakendusüksus ja -asutus. Rakendusüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus ning rakendusasutus Kliimaministeerium.

Eelnõu 2. peatükis sätestatakse toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr.

Paragrahvi 5 lõigetes 1–3 sätestatakse tegevused, mida määruse raames toetatakse. Ettevõttele antakse toetust ülevaatliku või detailse ohtlike ainete kasutamise seotud auditi tegemiseks. Audit tuleb koostada vastavalt meetodilisele juhendile „Nõuded ohtlike ainete kasutamise seotud auditile,“ mis on avalikustatud rakendusüksuse ehk Keskkonnainvesteeringute Keskuse koduleheküljel.

Ülevaatlik audit on suunatud kõigile ettevõtetele ning võib kasulik olla näiteks ettevõtetele, kes enda tegevusi otseselt ohtlike ainetega seotuks ei pea. Ülevaatlik audit käsitleb ohtlike ainete kasutamist ettevõtetes ning aitab tuvastada ettevõtte seost ohtlike ainetega lähtudes selle tegevusvaldkonnast (nt kas ettevõtte on allhankija, tootja, milliste toodetega ettevõtte tegeleb vms). Samuti annab see ülevaate, kas ja kui tõhusalt ettevõtte täidab talle kehtivaid ohtlike ainete kasutamise nõudeid. Ülevaatliku auditi objekt on üldjuhul terve ettevõtte. Ülevaatlik audit on edaspidi aluseks investeeringute tegemiseks kogumaksumusega kuni 200 000 eurot sama sekkumise investeeringuprojektide korral.

Detailne audit on suunatud ettevõtetele, kelle puhul on juba tuvastatud selgem vajadus leida võimalused ohtlike ainete vähendamiseks, asendamiseks ja/või ringmajandusse suunamiseks. Detailses auditis analüüsitakse süvitsi ettevõtte võimalusi ohtlike ainete kasutust vähendada või vähemohlikega asendada ning seda, kas ja milliseid investeeringuid on selleks vaja teha. Detailse auditi objekt võib olla terve ettevõtte või ettevõtte mõni etapp, tööprotsess, üksus vms. Juhul, kui ettevõtte otsustab teha ülevaatliku auditi ning soovib seejärel läbi viia ka detailse auditi, toetatakse detailse auditi etapis vaid nende auditi osade tegemist, mis ülevaatlikus etapis veel kaetud ei olnud. Kuna detailne audit sisaldab ka neid teemasid, mis on ülevaatlikus auditis juba kaetud, siis kaks korda ülevaatliku etapi tegemist ei toetata. See tähendab, et pärast ülevaatliku auditi tegemist peab ettevõtte detailse auditi tegemiseks pakkumiste küsimisel olema valmis jagama ka seda osa, mis ülevaatliku auditi raames juba tehtud on (et saada pakkumised

ainult detailse auditi punktide koostamiseks).

Ohtlike ainete kasutamisega seotud auditi koostamisel tuleb arvestada, et määruse „Ohutu materjaliringluse investeeringute toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ alusel ei toetata investeeringuid taristule, mis ei vasta kliimakindluse nõudele. Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutust reguleeriva ühissätete määruse⁷ järgi on kohustuslik tagada kliimakindlus taristuinvesteeringutel, mille kestvus on vähemalt viis aastat. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2030. aastaks saavutatava kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärgiga ning 2050. aastaks saavutatava kliimaneutraalsuse eesmärgiga. Kliimakindluse tagamise hindamiseks, millele vastav nõue kehtib, tuleb taristu kliimakindluse hindamine läbi viia Ühendmääruse lisa 3 kohaselt, valides kas A või B versiooni. Auditi koostamise käigus tuleb seda nõuet arvestada.

Lõike 4 järgi rakendub meetmele horisontaalse põhimõttena „ei kahjusta oluliselt“ põhimõte, mille järgi toetatavad tegevused ei kahjusta oluliselt ühtegi keskkonnanäesmärki.

Toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 sätestatud põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“. Seda põhimõtet tuleb tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43, *edaspidi taksonoomiamäärus*), artikli 17 tähenduses. Selles artiklis on määratletud, mida tähendab „oluline kahju“ taksonoomiamäärusega hõlmatud kuue keskkonnanäesmärgi saavutamisele.

Selleks, et meede vastaks „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele, ei tohi toetatav tegevus kahjustada järgmisi keskkonnanäesmärke:

1) *kliimamuutuste leevendamine*: määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta kliimamuutuste leevendamist, sest toetuse kasutamise käigus valmivad ohtlike ainete kasutamisega seotud auditid, mille koostamisel ei teki olulist kasvuhoonegaaside heidet. Ohtlike ainete kasutamisega seotud audit pakub ettevõttele võimalused ohtlike ainete kasutusega seotud tegevusi paremini planeerida. Ohtlike ainete kasutamisega seotud auditites pakutud lahenduste rakendamisega võib tõenäoliselt väheneda ka ettevõtte kasvuhoonegaaside heide;

2) *kliimamuutustega kohanemine*: määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta kliimamuutustega kohanemist. Toetuse kasutamise käigus koostatakse ohtlike ainete kasutamisega seotud auditid, mille raames esitatakse võimalikud ohtlike ainete vähendamise, asendamise jms lahendused, mida on otstarbekas ettevõtetes rakendada;

3) *vee- ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse*: määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki, sest toetuse kasutamise käigus valmivad ohtlike ainete kasutamisega seotud auditid. Nende koostamine pole otseselt seotud vee- ja mereressursside kasutamise ega kaitsega, kuid ohtlike ainete kasutamisega seotud auditites antud ülevaade ja pakutavad lahendused võivad aidata vähendada ohtlike ainete mõju vee- ja mereressurssidele;

4) *ringmajandus, sealhulgas jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt*: määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki, sest toetuse kasutamise käigus valmivad ohtlike ainete kasutamisega seotud auditid. Ohtlike ainete kasutamisega seotud auditites antakse ülevaade ja pakutakse võimalused materjalides ja toodetest selliste ohtlike ainete

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid, ELT L 317, 9.12.2019, lk 1–16: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32021R1060>.

asendamiseks, mis takistavad hiljem materjali ringlussevõttu. Seega toetavad tegevused ringlussevõtu edendamist;

5) *saastuse vältimine ja tõrje*: määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki, sest toetuse kasutamise käigus valmivad ohtlike ainete kasutamisega seotud auditid. Nende koostamine pole otseselt seotud saastuse vältimisega ega tõrjega, kuid ohtlike ainete kasutamisega seotud auditites pakutud lahenduste rakendamise võimalus õhu-, vee- või pinnasesaaste tekkimiseks, kuna tähelepanu pööratakse ohtlike ainete seotud protsessidele, materjalidele ja toodetele;

6) *elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine*: määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki, sest toetuse kasutamise käigus valmivad ohtlike ainete kasutamisega seotud auditid, mille koostamisel pole otsest mõju elurikkusele ega ökosüsteemidele. Ohtlike ainete kasutamisega seotud auditites antakse ülevaade ja pakutakse võimalused, kuidas ettevõtte tegevuse mõju elurikkusele ning ökosüsteemidele oleks vähim.

Auditis väljatoodud tegevus ei tohi oluliselt kahjustada ühtegi keskkonnaeesmärki. Kui auditis tuuakse välja soovitusi, peab arvestama, et need vastaksid „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele. Näiteks ohtlike ainete asendamisega seotud protsesside muutmisel peab jälgima, et muudatusega ei kaasneks protsessi mõnes muus osas suuremat keskkonnasaastet. Selle määruse väljatöötamisel tehtud „ei kahjusta oluliselt“ analüüsi tulemusel võib järeldada, et **määrusega toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega.**

Paragrahvi 6 lõigetes 1-3 sätestatakse toetuse riigiabina ja vähese tähtsusega abina andmise nõuded.

Paragrahvis 7 kehtestatakse abikõlblikud kulud.

Lõikes 1 sätestatakse, et kulu on abikõlblik, kui see on kooskõlas ühendmääruse ja eelnõukohases määruses sätestatud tingimustega ja taotluse rahuldamise otsusega.

Lõikes 2 määratakse abikõlblikeks nende tegevuste kulud, mis on kirjeldatud eelnõu §-s 5, saavutavad tulemused, nagu kirjeldatud eelnõu §-s 3, jäävad §-s 9 sätestatud piirmääradesse ning vastavad otsusele, mis tehti taotluse rahuldamisel.

Lõike 3 punktides 1 kuni 5 määratakse, millisteks tegevusteks toetust ei anta. Muuhulgas ei anta toetust tegevusteks, millega alustati enne taotluse esitamist. See nõue tagab, et toetatakse projekte, mida ilma toetuseta poleks tehtud, ning et toetuse saajal polnud võimalust tegevusi toetuseta ellu viia.

Lõikes 4 sätestatakse, et kavandatavat tegevust ei tohi alustada ega sellega seotud siduvaid kohustusi võtta varem kui taotluse esitamise kalendripäevale järgneval päeval.

Paragrahv 8 sätestab määruse raames toetatavate tegevuste abikõlblikkuse perioodi. Lõige 1 sätestab ajaraami projekti abikõlblikkusele ja lõige 2 projekti kestuse.

Lõige 3 kirjeldab projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamise võimalust ning tingimusi.

Paragrahv 9 seab määruse raames antava toetuse piirsumma ja osakaalu.

Lõikes 1 märgitakse, et toetus makstakse välja kindlasummalise makse alusel.

Lõikes 2 kehtestatakse toetuse osakaal auditi maksumusest.

Tegevust toetatakse meetmest „Ringmajanduse korraldamine“.

Meede	Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	ELi toetuse eelarve	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
-------	--	---------------------	---------------------------	------------------	--------------

Ringmajanduse korraldamine	Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus; tööstuse ja teenindussektori, sh VKEde energia- ja ressursitõhususe suurendamine ja auditite toetamine; jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine; jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine; ringlussevõtu võime suurendamine ja ohutu materjaliringluse tagamine	111 028 963,0	2 122 758	118 500 000	231 651 721
----------------------------	---	---------------	-----------	-------------	-------------

Rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumise number on 21.2.4.15, rahastatud tegevuste detailne jagunemine on lisatud allpool tabelina. ELi toetusest on planeeritud kasutada realselt 8 000 000 eurot, kogumaksumus 16 691 264 eurot. Meetme nimekirjas on ringmajanduse korraldamisel Euroopa Liidu toetuse protsent 47,93.

Sekkumine: Ringlussevõtu võimekuse tõstmine ja ohutu materjaliringluse tagamine (avatud taotlemine, määrused)	ELi toetuse eelarve eurodes	Oma-finantseering eurodes	Kogumaksumus eurodes
Tegevus: ohutu materjaliringluse auditite ja investeringute toetamine	8 000 000	8 691 264	16 691 264
a) TAT määrus – audit	500 000	543 204	1 043 204
b) TAT määrus – investering	7 500 000	8 148 060	15 648 060
Tegevus: jäätmete ringlussevõtu toetamine TAT määrus- investeringud	14 000 000	11 661 678	25 661 678

Meetme nimekirjas on ringmajanduse korraldamisel Euroopa Liidu toetuse protsent keskselt 47,93. ELi toetuse protsent on arvestuslikult 47,9292631352473 ning omafinantseeringu protsent on 52,0707368647527. Reaalselt toetuse kasutamise soov on koordina erinev planeeritust. Kui kasutatakse väiksema toetuse protsendiga eelarvet, siis suurendatakse teises sekkumises toetuse osakaalu (kogusumma on sekkumistes paigas).

Kliimaministeeriumi struktuuritoetuste ringmajanduse korraldamise osa eelarve jaotuse vajadus on alljärgnev.

Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	EL toetuse eelarve	EL toetuse osakaal	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus	9 000 000	63%	794 117	4 500 000	14 294 117
a) TAT käskkiri teavitus/koolitus	2 850 000	85%	502 941	0	3 352 941
b) TAT käskkiri parandmõjud (toorme allikate taastamine)	1 650 000	85%	291 176	0	1 941 176
c) TAT määrus avatud taotlemine	4 500 000	50%	0	4 500 000	9 000 000
Tööstuse ja teenindussektori, sh VKE-de energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine:	34 500 000	33,33%	0	69 000 000	103 500 000
a) TAT määrus - ressursiaudit	1 000 000	33,33%	0	2 000 000	3 000 000
b) TAT määrus - investeering	33 500 000	33,33%	0	67 000 000	100 500 000
Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine (määrus)	10 000 000	50%	0	10 000 000	20 000 000

Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine (sekkumise number on 21.2.4.14).	35 528 963	69%	975 699	15 000 000	51 504 662
a) TAT käskkiri (riigi poolt vajaliku taristu arendamine)	740 769	47,93%	804 778	0	1 545 547
b) TAT avatud taotlemine	34 788 194	70%	170 921	15 000 000	49 959 116
Ringlussevõtu võimekuse tõstmise ja ohutu materjaliringluse tagamine (avatud taotlemine, määrus)	22 000 000	52%	352942	20 000 000	42 352 942

Eelnõu 3. peatükis sätestatakse nõuded taotlejale ja taotlusele

Paragrahvi 10 lõigetes 1 kuni 3 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale. Samas on seal ka välistused, millistel juhtudel toetust pole võimalik saada. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058⁸, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi (edaspidi *ERF*) ja Ühtekuuluvusfondi, artiklis 7 nimetatud tegevustele.

Lõikes 1 on välja toodud, et taotleja võib olla äriühing, kes oma tootmises, tegevuses, või teenuse pakkumisel kasutab ohtlikke aineid, või kes kasutab ohtlikke aineid sisaldavaid komponente. Võimalikke taotlejaid ei ole detailsemalt piiritletud, kuna pea kõik ettevõtted kasutavad oma teenuste või toodete pakkumiseks ja tegevuste elluviimiseks kemikaale (ohtlikke aineid) ning seda ka juhul, kui ettevõtte ise ei pea oma tegevust kemikaalidega seotuks. Ohtlike ainete kasutamise seotud auditi tegemine on soovitatav kõigile ettevõtetele sõltumata suurusest ja tegevusalast. Kuna ohtlike ainete kasutamise ja käitlemisega seotud nõuded puudutavad ka ettevõtteid, kus selliste ainete kasutus on väike, on auditi tegemine väga soovitatav ka ettevõtetele, mis ei pea end otseselt kemikaalide tootmise, käitlemise või kasutamisega seotuks.

Märtsis 2024 võimalikule toetuse huvirühmale saadetud küsimustikust ei selgunud, milline oleks kitsamalt see sihtrühm, kellele toetuse peaks suunama, et see kõige suuremat mõju omaks. Kuna siiani ei ole selle toetusmeetme puhul sihtrühma poolt ka selget soovi tulnud fookuse kitsamalt seadmiseks, on mõistlik esialgu sihtrühm hoida avatud ja laiemana. Sihtrühmaks on ainult äriühingud, kuna sekkumise eesmärgiks oleva ohutu materjaliringluse edendamiseks vajalikke investeeringuid teevad ettevõtted, mitte näiteks kohalikud omavalitsused ja mittetulundusühingud.

Paragrahvi 11 punktides 1–2 sätestatakse toetuse taotleja kohustused.

Taotlejal on kohustus teatada rakendusüksusele kõikidest muudatustest esitatud informatsioonis, mis mõjutab toetuse andmise otsust. Info, mille põhjal otsus langetatakse, peab olema võimalikult asjakohane, et vältida hilisemaid vaidlusi ja tagasinõudeid.

Paragrahvi 12 lõigetes 1 kuni 3 sätestatakse nõuded toetuse taotlusele.

Lõike 2 punktides 1 kuni 17 kirjeldatakse, milliseid andmeid ja dokumente peab taotlus sisaldama. Kirjas peab olema ka eesmärk, mida soovitakse toetuse abil saavutada, ning tegevuste kirjeldus, mida toetuse abil tehakse. Taotlusesse tuleb lisada ka taotleja kinnitus, mis

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058 <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj>.

näitaks, et kõik esitatud andmed on õiged. Juurde tuleb panna ka kõik vajalikud lisadokumendid. Taotleja esitab kinnituse, et projekti tegevuste elluviimisel arvestab kõikide asjakohaste keskkonnaalaste õigusaktidega. See hõlmab muuhulgas ka seda, et toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 sätestatud põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“. Rakendusüksus lisab e-toetuste keskkonda sellised kinnitused, mis kohalduvad kõikidele taotlejatele ühtemoodi, näiteks § 12 lõike 2 punkt 7.

Lõikes 3 on täpsustatud hinnapakumustega seotud nõudeid.

Hinnavõrdluse tegemiseks kindlasummalise makse määramiseks on vaja võrreldavaid hinnapakumusi üksteisest sõltumatult pakkujalt ning pakumuse lähteülesande kirjeldust koos küsitud pakumuste infoga kirjalikult taasesitataval vormil. Taotleja peab olema teinud piisavaid pingutusi võrreldavate hinnapakumuste saamiseks, millega tagada konkurentsi ärakasutamine ning optimaalne hinna ja kvaliteedi suhe. Konkurentsivõimelist hinda saab tõendada võrreldavate pakumistega. Ühe ettevõtte esitatud pakumusega ei saa piirduda (sh juhtudel, kus pakkujad on näiteks pakumuste esitamisest loobunud). Seejuures on oluline, et pakumuste võtmise protsess on selge ja läbipaistev, pakumuste esitamiseks on antud piisavalt aega ning taotleja on selle dokumenteerinud, et tagada kontrolljälje olemasolu (sh võimalike projekti auditite raames).

Ühesuguse lähteülesande koostamisel tuleb arvestada, et täpsemad nõuded, millele audit peab vastama, seatakse meetodilise juhendi „Nõuded ohtlike ainete kasutamisega seotud auditile“ järgi. Audiitoreid, kes oleksid asjakohase ettevalmistusega ohtlike ainete auditite tegemiseks, hakatakse koolitama kliimaministri käskkirja nr 361 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2023–2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine ringmajanduse alase teavituste ja koolituste läbiviimiseks ning lahenduste rakendamiseks“ rakendamise raames. Ohtlike ainete seotud auditite teostajate koolitus on planeeritud läbi viia 2025. aasta esimeses kvartalis.

Eelnõu 4. peatükis kirjeldatakse toetuse taotlemise protsessi.

Paragrahv 13 kirjeldab taotlusvooru avamist puudutavaid tegevusi.

Lõikes 1 sätestatakse, et taotlusvooru eelarve ja ajakava kinnitab rakendusametuse juht, kes annab selle info edasi rakendusüksusele.

Lõikes 2 sätestatakse, et vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest suunatakse toetusteks tootmisüksustesse väljaspoole Tallinna ja Tartu regioone, arvestades Vabariigi Valitsuse tegevusplaani ülesandega suunata „Nutikam Eesti“ ja „Rohelisem Eesti“ ettevõtlusmeetmete puhul vähemalt 40% toetustest väljaspoole Tallinna ja Tartu regioone.

Lõikes 3 kirjeldatakse avalikkuse teavitamist taotlusvooru avamisest. Rakendusüksus kuulutab taotlusvooru välja oma kodulehel ja sihtrühmale suunatud avalikus kanalis.

Paragrahv 14 sätestab toetuse taotlemise tähtaja ja taotlemise viisi.

Lõikes 1 sätestatakse, et taotlusi antakse jooksva taotlusvooru kaudu. Taotlusvooru peatamisest ja lõpetamisest teavitab rakendusüksus oma kodulehel.

Lõikes 2 nõutakse, et taotlus toetuse saamiseks esitatakse e-toetuse keskkonna kaudu määruse §-s 12 sätestatud tingimuste kohaselt. Kui e-toetuse keskkonnas esineb tõrkeid, rakendub taotluste vastuvõtu alguse päevale ühendmääruse § 5 lõige 2.

Eelnõu 5. peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemise protsessi.

Paragrahv 15 kirjeldab detailsemalt toiminguid taotlusega.

Lõikes 1 määratakse, et taotluse vastuvõtmisele kohaldub ühendmääruse § 5.

Lõike 2 kirjeldatakse üldiselt taotluse menetlemise etappe.

Lõikes 3 sätestatakse, et taotlusi vaadatakse läbi esitamise järjekorras.
Lõikes 4 täpsustatakse tegevusi, mida tehakse taotluse läbivaatamisel.
Lõigetes 5 ja 6 antakse rakendusüksusele võimalus puuduste korral küsida taotlejalt selgitusi ja lisateavet taotluses esitatud andmete kohta, et otsus taotluse kohta oleks põhjalik ja kaalutletud. Puuduste kõrvaldamiseks on taotlejale antud mõistlik aeg – kuni kümme tööpäeva.
Lõikes 7 kirjeldatakse, millal loetakse taotlus nõuetele vastavaks.
Lõikes 8 loetletakse, millistel juhtudel ei tunnistata taotlus nõuetele vastavaks.
Lõikes 9 sätestatakse, millal teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.
Lõikes 10 sätestatakse taotluse menetlemise tähtaeg ning tingimus, mil võib seda pikendada.

Paragrahvi 16 lõigetes 1–4 kirjeldatakse hindamiskomisjoni moodustamisega seotud tegevusi.

Paragrahvi 17 sätestatakse projektide hindamise ja valiku kriteeriumid ning -metoodika. Projekti kooskõla ja mõju rakenduskava erieesmärgi ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele kui valikukriteeriumi hindamisel lähtub rakendusüksus järgmisest:

1. Projekt peab olema kooskõlas riigi jäätmekava 2023–2028 eesmärkidega ning omama mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava erieesmärgi ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele (kooskõla kinnitatakse §-s 3 sätestatud näitajate kaudu). Valikukriteerium on täidetud, kui taotluse ja selle lisadokumentide alusel on võimalik asuda seisukohale, et projekt panustab määruses nimetatud toetuse andmise eesmärkidesse. Kui taotleja ja taotlus vastavad nõuetele, siis on eespool nimetatud nõue täidetud ning toetuse taotleja saab projekti kooskõla riigi jäätmekava 2023–2028 eesmärkidega ning mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava eesmärgile ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele kinnitada (kooskõla kinnitatakse §-s 3 sätestatud näitajate kaudu). Info sel teemal on välja toodud ka määruse paragrahvi 1 lõike 3 juures.

Riigi jäätmekavas 2023–2028 on ohutu materjaliringluse suurendamise eesmärkide kirjeldamise juures toodud välja, et jäätmeteks muutunud tooted või nende osad/materjalid on väärtuslik toore uue toote valmistamiseks, st jäätmete ringlussevõttu tuleb vaadata laiemalt ehk see on eelkõige materjaliringlus. Toodete lihtsaks ringlussevõtuks peavad need olema vastavalt disainitud.

Taotlus panustab sellesse eesmärki siis, kui taotluses märgitud toetavad tegevused on lubatud määruse § 5 järgi ning taotlus panustab §-s 3 lõigetes 1 kuni 3 sätestatule. Rakendusüksus kontrollib taotluses märgitud sisuliste tegevuste kooskõla eespool kirjeldatuga.

2. Projekti põhjendus. Rakendusüksus loeb projekti põhjendatuks juhul, kui toetuse taotluses kajastatud tegevused vastavad määruse §-s 5 nimetatud toetatavatele tegevustele ning toetuse taotluse lisadokumendid kinnitavad selliste tegevuste nõuetekohase elluviimise võimalust.

Selle kriteeriumi raames hinnatakse, kas

- 1) projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud – on olemas probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus;
- 2) projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus – projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Nende sidusus eesmärkidega ning mõjus on arusaadav, võimalusel innovaatilisi lahendusi soosivad;
- 3) tegevuste ajakava on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust.

3. Projekti kuluefektiivsuse kui valikukriteeriumi täitmise üle otsustamisel lähtub rakendusüksus määruse § 12 lõikes 2 nimetatud taotluses sisalduvast infost. Kui taotleja on esitanud rakendusüksusele nõutud info ja arvestanud määruses sätestatud, loeb rakendusüksus

projekti kuluefektiivseks, kui saadud taotleja info alusel on võimalik asuda põhjendatult seisukohale, et kavandatud tegevus on määrusega kooskõlas.

4. Taotleja suutlikkust projekti ellu viia hindab rakendusüksus taotluses esitatud andmete põhjal. Rakendusüksus loeb taotleja suutlikuks projekti ellu viima üksnes juhul, kui taotleja vastab kõigile määruses taotlejale sätestatud nõuetele (nt nõuded taotlejale, taotlusele, taotleja kohustused jms).

5. Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega. Rakendusüksus loeb nimetatud valikukriteeriumi täidetuks üksnes juhul, kui toetuse taotluses kajastatud teabe põhjal on võimalik asuda seisukohale, et toetatav projekt vastab määruse § 3 lõikes 5 toodule. Rakendusüksus kontrollib taotluses toodud sisuliste tegevuste kooskõla §-s 3 lõikega 5 seletuskirjas toodud selgituste alusel.

Lõikes 3 sätestatakse, et rakendusüksus rahastab projekti üksnes juhul, kui see vastab kõigile lõikes 2 nimetatud valikukriteeriumitele.

Lõikes 4 sätestatakse, et toetuse taotlusi menetletakse ja rahastatakse nende esitamise järjekorras. Rakendusüksus rahuldab samale paragrahvile vastavad toetuse taotlused osaliselt või täielikult nende esitamise järjekorras kuni taotluste rahastamiseks ettenähtud eelarve ammendumiseni. Taotluse osalise rahuldamise korral lähtutakse ühendmääruse § 9 lõikest 1.

Paragrahv 18 sätestab taotluse rahuldamise tingimused ja korra.

Lõikes 1 sätestatakse tingimused, millal tehakse taotluse rahuldamise otsus.

Lõike 2 punktides 1 kuni 8 loetletakse taotluse rahuldamise otsuses olevaid toetuse saaja õigusi, kohustusi ja tingimusi.

Lõige 3 toob välja, et taotluse rahuldamise otsuse lisad on taotlus ja selle kohta esitatud teave.

Lõikes 4 tuuakse välja, et rakendusüksus toimetab pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist otsuse toetuse saajale kätte viie tööpäeva jooksul e-toetuse keskkonnas.

Paragrahv 19 sätestab taotluse rahuldamata jätmise täpsemad tingimused ja korra.

Lõikes 1 sätestatakse, et taotlus jäetakse rahuldamata ühendmääruse § 8 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel.

Lõikes 2 öeldakse, et taotlus jäetakse rahuldamata, kui selles soovitud toetuse suurus ületab meetme eelarve vaba jäägi või seda ei ole võimalik osaliselt rahuldada, nagu sätestatud ühendmääruse § 9 lõikes 1.

Lõikes 3 kirjeldatakse rakendusüksuse õigusi juhul, kui taotlus ei vasta ühendmääruse § 9 lõikele 1.

Lõike 4 punktides 1 kuni 5 loetletakse andmed, mis pannakse kirja taotluse rahuldamata jätmise otsuses.

Lõikes 5 sätestatakse viis, kuidas taotluse rahuldamata otsus taotlejale edastatakse.

Paragrahv 20 sätestab täpsemad tingimused, millal taotlus rahuldatakse osaliselt või kõrvaltingimustega.

Lõikes 1 tuuakse välja, millal on taotluse osaline rahuldamine lubatud. See toimub vaid juhul, kui saavutatakse toetuse andmise eesmärk. Vastasel juhul on risk, et toetussumma makstakse välja asjata.

Lõikes 2 tuuakse välja, mis asjaoludel võib taotlust osaliselt rahuldada.

Lõikes 3 sätestatakse, et taotluse võib osaliselt rahuldada ühendmääruse § 9 lõike 1 järgi.

Lõikes 4 sätestatakse, millal saab taotluse rahuldamise otsuse teha kõrvaltingimusega. See toimub ühendmääruse § 9 lõigete 2 ja 3 järgi.

Lõikes 5 kirjeldatakse juhtu, kui toetus on otsustatud tingimuslikult rahuldada. Sellisel juhul saab taotleja toetust alles pärast seda, kui ta on täitnud rakendusüksuse poolt ette kirjutatud tingimused.

Eelnõu 6. peatükis kirjeldatakse, millisel juhul muudetakse taotluse rahuldamise otsust ja millal tunnistatakse see kehtetuks.

Paragrahv 21 kirjeldab taotluse rahuldamise otsuse muutmise protsessi.

Lõikes 1 sätestatakse võimalused, mille alusel saab taotluse rahuldamise otsust muuta.

Lõike 2 sätestatakse, et toetuse saaja on kohustatud taotlema rakendusüksuselt taotluse rahuldamise otsuse muutmist, kui soovib pikendada tegevuste abikõlblikkuse perioodi.

Lõikes 3 sätestatakse, et rakendusüksusel on õigus keelduda taotluse rahuldamise otsuse muutmisest, seda juhul, kui muutub oluliselt projekti oodatav tulemus.

Lõikes 4 sätestatakse tähtaeg, mille jooksul peab rakendusüksus muutmise otsuse tegema.

Paragrahvi 22 lõigetes 1 ja 2 kirjeldatakse taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise protsessi.

Eelnõu 7. peatükis kirjeldatakse toetuse saaja õiguseid ja kohustusi.

Paragrahvi 23 lõigetes 1 ja 2 sätestatakse toetuse saaja õigused ja kohustused. Tuuakse välja, et toetuse saaja peab alustama projektiga kuue kuu jooksul taotluse rahuldamise otsusest. Toetuse saaja kohustus on projekt taotluse alusel ellu viia, projekti tegevustega alustada kuue kuu jooksul abikõlblikkuse perioodi algusest arvates ning projekti tulemust taotluses kirjeldatud viisil kasutada.

Eelnõu 8. peatükis kirjeldatakse aruannete esitamise protsessi.

Paragrahv 24 kirjeldab toetuse kasutamise seotud aruannete esitamist.

Lõigetes 1 kuni 5 sätestatakse, mida peab toetusesaaja aruandes kajastama, millal ja kuidas selle esitada.

Eelnõu 9. peatükis kirjeldatakse toetuse maksmise tingimusi.

Paragrahv 25 sätestatakse toetuse väljamaksmise tingimused.

Lõigetes 1 kuni 7 tuuakse välja toetuse maksmisega seotud üksikasjad.

Paragrahv 26 sätestab, millal võib rakendusüksus peatada toetuse maksmise menetlemise. Seda tehakse ühendmääruse §-s 33 sätestatu põhjal.

Eelnõu 10. peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemisega seotud finantskorrektsioone ja vaideid.

Paragrahv 27 sätestab, mille põhjal tehakse finantskorrektsiooni otsus ja toetus tagastatakse. See tehakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (ÜSS2021_2027) §-de 28–30 ja ühendmääruse §-de 34, 35, 37 ja 38 põhjal.

Paragrahvis 28 kirjeldatakse vaide esitamise protsessi. Vaie tuleb esitada enne halduskohtule kaebuse esitamist rakendusüksusele ÜSS2021_2027 § 31 kohaselt.

4. Eelnõu vastavus ELi õigusele

Eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase

Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706), samuti Euroopa Komisjoni vähese tähtsusega abi määrusega (EL) 2023/2831 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi ning üldise grupierandi määrusega (EL) nr 651/2014.

5. Määruse mõju

Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist. Määruse rakendamine ei too riigieelarvesse tulusid. ELi 2021–2027 vahenditega on võimalik ellu viia tegevusi Eesti majanduse toodete ja teenuste ohtlike ainete sisalduse ja kasutuse vähendamiseks. Selleks on vaja hinnata süstemaatiliselt ohtlike ainete kasutust ning analüüsi tulemusena koostada ettepanekud investeringuvajadusteks, mis aitaksid suurendada ringlussevõtuks sobiva materjali hulka ehk edendaksid ohutut materjaliringlust. Määruse jõustumisega rahastatakse ettevõtete ohtlike ainete kasutamisega seotud auditid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostõlastamine

Eelnõu koostõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Riigikantseleiga, Euroopa Komisjoniga ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seirekomisjoni liikmetega ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu ja Riigi Tugiteenuste Keskusega. Eelnõu saadeti arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) eelnõu juhtkomisjonile. Koostõlastuselt tulnud tagasiside ja vastused on esitatud alljärgnevas tabelis.

Kooskõlastustabel	
Märkus/ettepanek	Kliimaministeeriumi vastus/tegevus
Märkuse esitaja: Rahandusministeerium	
Palume eelnõu §-i 6 lisada tingimus, et määrust ei kohaldata komisjoni üldise grupierandi määruse artikli 1 lõige 4 punktis a sätestatud juhul. Täpsemalt nõuab nimetatud punkt, et abikavas peab olema sõnaselgelt välistatud abi ettevõtjale, kellele Euroopa Komisjoni eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnustatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, esitatud korraldus abi tagasimaksmiseks on täitmata.	Arvestatud, täiendus lisatud. Lõige 2 täpsustatud järevalt: sealhulgas taotlejale, kellele Euroopa Komisjoni või Euroopa Kohtu eelneva otsuse alusel, millega sama liikmesriigi antud abi on tunnustatud ebaseaduslikuks või väärkasutatuks ja ühisturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasi maksta.
Palume eelnõu § 12 lg 2 punktis 15 kustutada tekstiosa „ja vähese tähtsusega abi liik“, sest see pole enam asjakohane, kuna eelnõu kohaselt on võimalik anda vaid ühte liiki vähese tähtsusega abi (võrreldes mitteametlikul kooskõlastamisel käinud eelnõuga, mille kohaselt sai anda kolme liiki vähese tähtsusega abi).	Arvestatud, vastav parandus tehtud.
Palume seletuskirjas (4. Eelnõu vastavus ELi õigusele) kustutada viited komisjoni määrustele (EL) nr 1408/2013 ja (EL) nr 717/2014, kuna neid määruseid eelnõu abi andmise alustena enam ei maini.	Arvestatud, vastav parandus tehtud.
Palume täiendada seletuskirjas olevat § 23 selgitust lausega: „Juhul, kui toetuse saaja on hankija riigihangete seaduse tähenduses, siis peab ta asjade, teenuste või ehitustööde hankimisel lähtuma riigihangete seadusest.“	Osaliselt arvestatud. Selgitus: seletuskirja ei ole vastavat lauset vaja lisada, kuna kustutasime § 23 lg 2 ära viite ühendmääruse § 11-le. Selle paragrahvi viide oli eelnõusse ekslikult sisse jäänud. Tegelikult ei ole see viide vajalik, kuna projekte toetatakse kindlasummalise makse alusel.
Märkuse esitaja: Riigi Tugiteenuste Keskus	
Eelnõu § 2 sisustab punktides 5-7 terminid, milles on viidatud ka juhenditele. Normitehniliselt ei saa toetuse määrus viidata otse juhenditele, vaid need peaksid olema lisatud seletuskirja. Näiteks punkt 5 võiks olla eelnõu tekstis järgmises sõnastuses: "5) ohtlike ainete kasutamiseiga seotud audit on süstemaatiline protseduur, mis annab ettevõtetele ülevaate nende tööprotsessides kasutatavatest ja/või toodetes sisalduvatest ohtlikest ainetest,	Osaliselt arvestatud. Eelnõu § 2 punkti 5 selgitust muudetud lühemaks, vastavalt ettepanekus toodud soovitusel. Viide EL kestlikkust toetavale kemikaalistrateegiale viidud seletuskirja. Eelnõu § 2 punkti 5 alles jäetud selgitus selle kohta, et auditi sisule seab nõuded rakendusüksuse kodulehel avalikustatud ja rakendusasutusega kooskõlastatud metoodiline juhend „Nõuded ohtlike ainete kasutamiseiga seotud auditile.“ Viide

<p>nende vähendamise ja asendamise ning ringlusse võtmise võimalustest. Ohtlike ainete kasutamisega seotud audit jaguneb ülevaatlikuks ja detailseks auditiks". Seletuskirja tuleks kanda järgnev selgitav osa: "Auditi sisule seab nõuded rakendusüksuse kodulehel avalikustatud ja rakendusasutusega kooskõlastatud metoodiline juhend „Nõuded ohtlike ainete kasutamisega seotud auditile.“ Metoodiline juhend lähtub muuhulgas Euroopa Komisjoni teatises „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia. Mürgivaba keskkonna loomise suunas (COM(2020) 667)“ välja toodud suundadest, näiteks ohutuks ja kestlikuks kavandatud ainete, materjalide ja toodete väljatöötamise raamistikust".</p>	<p>metoodilise juhendile, mille alusel auditeid koostada tuleb, on ka artikkel 5 punktis 3. Eelnõu ülejäänud paragrahvidest eemaldatud viide metoodilisele juhendile. Kuna toetuse saamise aluseks on metoodilise juhendi „Nõuded ohtlike ainete kasutamisega seotud auditile“ alusel koostatud aruanne, siis peame oluliseks, et määruses oleks sisulises osas üks kord siiski viide sellele juhendile välja toodud. Seetõttu jätsime viite juhendile nii mõistete selgitusse, kui paragrahv 5 punkt 3 juurde.</p>
<p>Lisada § 2 uus punkt 11, milles defineeritakse väike ja keskmise suurusega ettevõtja. Nt väikeettevõtja all mõistetakse ettevõtjat, kes vastab üldise grupierandi määruse I lisas väikese suurusega ettevõtjale sätestatud kriteeriumidele ja keskmise suurusega ettevõtja all ettevõtjat, kes vastab üldise grupierandi määruse I lisas keskmise suurusega ettevõtjale sätestatud kriteeriumidele.</p>	<p>Arvestatud, lisatud.</p>
<p>Täiendada § 6 lg 3 p 6 sõnastust "6) toetuse andja säilitab andmeid riigiabi või vähese tähtsusega abi andmise kohta kümme aastat alates käesoleva määruse alusel viimase riigiabi või vähese tähtsusega abi andmisest, milleks loetakse taotluse rahuldamise otsuse kuupäev." Veel parem oleks see punkt sõnastada lõikena 4.</p>	<p>Arvestatud, täiendused lisatud.</p>
<p>Lisada § 10 lõige 4: "Toetust ei anta riigiabi või vähese tähtsusega abi saajale, kellele Euroopa Komisjoni eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnustatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, esitatud korraldus abi tagasimaksmiseks on seni täitmata."</p>	<p>Põhimõtteliselt arvestatud, aga vastav täiendus tehtud § 6 lg 2, lisades sinna järgneva: sealhulgas taotlejale, kellele Euroopa Komisjoni või Euroopa Kohtu eelneva otsuse alusel, millega sama liikmesriigi antud abi on tunnustatud ebaseaduslikuks või väärkasutatuks ja ühisturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasi maksta.</p>
<p>Eelnõu § 11 punktiga 2 pannakse taotlejale kohustus tagada, et ülevaatlik ja detailne audit ning nende aruanne vastavad metoodilisele juhendile.</p>	<p>Täpsustasime sõnastust selliselt, et taotleja peab tagama, et kavandatav audit ja selle aruanne oleksid kooskõlas määruse nõuetega. Taotlemise hetkel peab seega</p>

<p>Palun täpsustada, kas nimetatud auditid tuleb koos taotlusega esitada või need viiakse läbi pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist? Viimasel juhul on EN § 11 punktis 2 sätestatud kohustus nõue toetuse saajale, mitte taotlejale.</p>	<p>taotleja kinnitama, et tellib auditi, mis on vastavuses TATi nõuetega.</p>
<p>Eelnõu § 18 lg 2 punktiga 4 sätestatakse nõue, mille kohaselt taotluse rahuldamise otsuses tuleb märkida projekti tegevuste kestvuse periood ja sellega seotud kohustused. Palun täpsustada, kas kõnealuselst määrusest on kavas toetada ka taristuinvesteeringuid või tootlikke investeeringuid või toetatakse üksnes auditite läbiviimist. Juhul, kui toetust antakse ka investeeringute tegemiseks, tuleb määruuses täpsustada kestusnõude periood (VKE-dele 3 aastat, suurettevõtjatele 5 aastat). Kui investeeringuteks toetust ei anta, siis kestusnõudega seotud kohustusi ei ole vaja määruuses sätestada.</p>	<p>Arvestatud, vastav punkt kustutatud.</p>
<p>Täiendada taotleja kohustusi §-is 23 lähtuvalt 12.08.2024 jõustunud Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruse nr 55 "Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused" muudatusest, mis on toodud § 10 lg 1 p 11-1. Ettepanek on täiendada § 23 lg 2 toodud toetuse saaja kohustusi järgmiselt: "järgima projekti elluviimisel „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtet".</p>	<p>Mitte arvestatud. Selgitus: kuna tegu on auditite toetamisega, siis on TATi puhul tervikuna analüüsitud vastavust „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Analüüs on välja toodud eelnõu seletuskirjas. Lisaks katab eelnõus selle nõude ära ka § 5 lõikes 4 sätestatu: Toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43, edaspidi <i>taksonoomiamäärus</i>), artiklist 17 ega kahjusta oluliselt artiklis 9 nimetatud keskkonnaeesmärke.</p>
<p>Seletuskirjas § 10 juures (lk 14) selgitatud taristuinvesteeringutele kohalduvat kliimakindluse tagamise nõuet, palun see välja jätta, kuna määruse kohaselt ei toetata taristuinvesteeringuid.</p>	<p>Mitte arvestatud. Selgitus: auditi puhul on oluline ka seda nõuet kaudselt arvestada, kuna auditi soovitusel võivad välja tuua ettepanekuid tulevasteks taristuinvesteeringuteks. Seega kohalduv kliimakindluse nõue praeguse auditi määruse raames sellisel juhul, kui auditi tulemusel selgub, et vajalik oleks teha investeeringuid, mis puudutavad ka taristut. Sellisel juhul peab auditi soovitusel</p>

	arvestama ka kliimakindluse aspekti. Seega kaudselt
Märkuse esitaja: Regionaal ja Põllumajandusministeerium	
Palume viia kooskõlla eelnõu § 7 lõige 4 ja § 8 lõige 1. Paragrahv 7 lõikes 4 märgite, et tegevusi ei saa teha varem kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval, kuid § 8 lõikes 1 defineerite projekti abikõlblikkuse perioodi alguspäevaks taotluse esitamise päeva.	Arvestatud, muudatus tehtud.
§ 18 lõike 2 punktis 4 viitate projekti tegevuste kestvuse perioodile, mille asemel oleks sobilikum viidata § 8 lõikes 1 defineeritud projekti abikõlblikkuse perioodile.	Arvestatud. Vastav punkt kustutatud.
Palun tagage, et § 12 lõike 2 punktis 1 nimetatud üldandmed taotleja kohta võimaldaks täita SFOS andmevälja „taotluse objekti asukoht“, mille alusel toimub § 13 lõikes 2 viidatud toetusvahendite jagunemise arvestus.	Arvestatud. Vastav sisu lisatud. Lisaks § 12 lõike 2 punktis 2 kustutatud „sealhulgas projekti tegevuste elluviimise asukoht,“ kuna määruse raames antakse toetust auditite tegemiseks ning auditi koostamise asukoht ei pea ühtima ettevõtte asukohaga, mille kohta audit tehakse.
Palun korrigeerige § 17 lõike 2 punkti 1 sõnastust, et ühtlustada see teiste sama lõike punktide sõnastusega ning tagada selgus, mille alusel loetakse antud valikukriteerium täidetuks.	Arvestatud. Sõnastust täpsustatud (sõnastus horisontaalselt kasutuses ka teistes ringmajanduse sekkumistes). Projekti kooskõla riigi jäätmekava 2023–2028 eesmärkidega ning mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava erieesmärgi ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele, on suunatud §-s 3 nimetatud toetuse andmise eesmärgi ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele ja §-s 3 nimetatud toetuse andmise eesmärgi täitmisele ja saavutatakse § 3 kohane tulemus.
§ 17 lõike 2 punkti 5 järgi loetakse kriteerium „projekt on kooskõlas „Eesti 2035“ asjakohaste aluspõhimõtete ja sihtidega, mis on esitatud määruse § 3 lõikes 5“ täidetuks, kui projekt vastab määruse nõuetele. Seletuskirjas täpsustatakse, et silmas peetakse määruse § 3 lõikes 5 toodule vastamist. Eelnõu § 3 lõikes 5 sätestatakse muuhulgas, et „Eesti 2035“ aluspõhimõtete hoidmist ja sihi „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ saavutamisele kaasa aitamist regionaalarengut toetaval moel hinnatakse toetuse andmisel näitajaga „väljaspool	Arvestatud. Määruse eelnõu sõnastust § 3 lg 5 täpsustatud. Harjumaa projekte on võimalik rahastada, kuid Harjumaa projektid ei panusta näitajasse „väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest.“

<p>Harjumaa loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“. § 17 lõike 3 järgi rahastatakse projekti üksnes juhul, kui see vastab kõigile valikukriteeriumidele. Seletuskirjas eelnõu § 3 lõikeid 4 ja 5 selgitavas osas märgitakse, et Harjumaa projektid „Eesti 2035“ näitajasse „Väljaspool Harjumaa loodud SKP elaniku kohta EL keskmisest“ ei panusta. Palume eelnõud ja seletuskirja selliselt korrigeerida, et oleks üheselt selge, kas Harjumaa projekte on sellistel tingimustel võimalik rahastada või mitte.</p>	
<p>Tehnilised muudatused KliMi poolt</p>	
<p>§ 12. Nõuded taotlusele lõike 2 punkt 4 kinnitus projekti vastavuse kohta “ei kahjusta oluliselt” põhimõttele, kustutatud.</p>	<p>§ 5 lõige 4 kohaselt: Toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43, edaspidi <i>taksonoomiamäärus</i>), artiklist 17 ega kahjusta oluliselt artiklis 9 nimetatud keskkonnaeesmärke.</p> <p>Eelnõu seletuskirjas on koostatud ka analüüs selle kohta, kuidas TAT tervikuna on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Seega ei ole auditite puhul eraldi enam vaja kinnitust, et taotlus vastab “ei kahjusta oluliselt” põhimõttele.</p>